

дисертацій, наявні в бібліотеці. На відміну від карткового каталогу пошук в базі даних можна здійснювати за автором, назвою, датою, ключовими словами, спеціальністю та за прізвищем наукового керівника.

Бібліотека розуміє свою місію у розповсюдженні результатів нових наукових досліджень, тому з метою популяризації наукового надбання ХНТУСГ у 2019-2020 рр. було створено колекції «Дисертації» та «Автореферати дисертацій» в електронному репозитарії Open Archive KhNTUA, які сьогодні налічують відповідно 3 та 117 електронних копій документів. З 2019 року автори-науковці разом з текстовим варіантом обов'язково надають до бібліотеки електронну копію свого автореферату.

До 90-річчя ХНТУСГ з метою популяризації досліджень, які зробили університет впізнаваним у вітчизняному і світовому науковому просторі, бібліотекою підготовлено бібліографічний покажчик «Дисертації, захищені в Спеціалізованих вчених радах ХНТУСГ, 1959-2020 рр.». Це видання знайомить користувачів з багатоплановими науковими дослідженнями науковців з технічних, сільськогосподарських, економічних, гуманітарних наук, сприяє створенню інформаційної бази для вивчення і подальшого розвитку окремих наукових дисциплін, популяризації досягнень і збереження інформації для наступних поколінь.

DISSERTATIONS AND ABSTRACTS OF DISSERTATIONS - AN IMPORTANT COMPONENT OF THE FUND OF SCIENTIFIC LITERATURE OF SCIENTIFIC LIBRARY KHNTUA

Pogorelova Oksana, Leading Librarian of the Scientific Library of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

The report is devoted to the issue of creation and development and popularization of the collection of dissertations and dissertation abstracts in the fund of the Scientific Library of KhNTUSG.

Key words: dissertations, dissertation abstracts, funds of scientific literature

УДК 035.2:002.1:004:378.091.2]](045)

КНИГОЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЯК ОСНОВА ПОВНОЦІННОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Попадченко Олена Іванівна, бібліотекар II категорії Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Костюченко Інна Анатоліївна, завідувач сектору Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

В статті проаналізовано використання АРМу «Книгозабезпеченість» програмного забезпечення АІБС ІРБІС для налагодження та

впорядкування роботи щодо забезпечення навчального процесу навчально-методичною літературою.

Ключові слова: навчальний процес, книгозабезпеченість, АІБС ІРБІС, бази даних, форми навчання, дисципліни.

Бібліотеки закладів вищої освіти (ЗВО) відіграють важливу роль в інформаційному забезпеченні навчального процесу. Сьогодні вони є активними економічними агентами, виробляючи закупівлю літератури, виходячи з потреб ЗВО. Книгозабезпеченість навчального процесу визначається кількістю примірників книг, відібраних за різними критеріями, у розрахунку на одного студента: за напрямками та спеціальностями, по циклах дисциплін, із конкретних дисциплін, за рівнем, видами та формами навчання, за видами навчальної літератури тощо. Коефіцієнт книгозабезпеченості відображає ступінь забезпечення студента документом, і хоча він не належить до показника якості освіти, виступає невід'ємною складовою навчального процесу.

Однією з актуальних та важливих задач у діяльності Наукової бібліотеки ХНТУСГ є процес налагодження та впорядкування роботи щодо забезпечення навчального процесу навчально-методичною літературою, багатоаспектний аналіз якої з 2006 року проводиться за допомогою АРМ «Книгозабезпеченість» АІБС ІРБІС. Це дозволяє оперативно інформувати кафедри про книгозабезпеченість окремих дисциплін, формувати необхідні звітні документи.

Для роботи в АРМі «Книгозабезпеченість» відділом інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення були створені допоміжні довідники:

- кафедр, в якому кожній кафедрі було присвоєно код із зазначенням приналежності інституту/факультету;
- інститутів/факультету;
- спеціальностей.

Основним документом БД, до якої заносяться первинні вихідні дані, для використання в задачах книгозабезпеченості, є словник «Дисципліни». На кожен дисципліну створюється індивідуальний запис, що включає повні відомості:

- назва дисципліни;
- ідентифікатор дисципліни;
- кафедра, що викладає;
- дані про спеціальність, для якої читається дисципліна.

Оскільки одна і та ж дисципліна може викладатися на різних факультетах, введено поняття унікальний номер дисципліни, цей номер визначається набором пов'язаних даних "дисципліна - факультет - напрямок - спеціальність - вид навчання - форма навчання".

З метою якісного і повного відображенні інформації в про забезпеченість дисциплін документами між науково-навчальними

інститутами/факультетом університету, кафедрами та бібліотекою налагоджений тісний зв'язок. Кафедри усіх інститутів/факультету надають до бібліотеки затверджені навчальні плани на поточний рік з відповідними даними щодо спеціальностей з назвами дисциплін та відомостями про навчальний семестр, кількість студентів, що їх вивчають. Редагування відбувається двічі на рік (перед осіннім і весняним семестрами) з використанням списків рекомендованої літератури, які надають всі кафедри через призначеного референта. Поточні зміни вносяться щодня у міру надходження нових документів в бібліотеку.

Завдяки АРМ «Книгозабезпеченості» можна швидко отримати показники коефіцієнту забезпеченості дисципліни по семестрах як по ННІ/факультету в цілому, так і по кафедрах. Бібліотека надає довідки за запитом кафедр та такою тематикою: «Довідка про книгозабезпечення за навчальний рік по кафедрі», «Список літератури з дисциплін», «Довідка про книгозабезпеченість з додатковими умовами».

За допомогою «Довідки про книгозабезпечення за навчальний рік по кафедрі» можна визначити перелік факультетів, кафедр та дисциплін, на якому курсі, семестрах вивчають дану дисципліну, кількість книг до кожної дисципліни, кількість назв та примірників книг на одного студента за окремою дисципліною, кількість книг на кожного студента по кафедрі.

Довідка «Список літератури з дисциплін» дає можливість побачити забезпеченість літературою навчальних дисциплін не лише у цифровому варіанті, але й оцінити якість забезпечення. Так, вибравши спочатку інститут, факультет, а потім кафедру, можна ознайомитись із списком дисциплін. Вказується автор та назва книги, кількість примірників кожного видання, рік і місце, видавництво, УДК. Перед списком книг обов'язково є запис, який свідчить про кількість назв та примірників з даної дисципліни. Враховується множинне призначення підручників для студентів різних факультетів (основна, додаткова, методична), семестрів, спеціальностей, а також можливе використання одного і того ж підручника для різних дисциплін.

Довідка «Про книгозабезпеченість з додатковими умовами» пропонує вибір документів з дисциплін з конкретно заданими параметрами: за мовою (наприклад: українська мова) та роками видання (наприклад: 2009-2014). Згідно запиту і надається інформація.

Автоматизована система книгозабезпеченості навчального процесу дозволяє оперативно інформувати кафедри про нові надходження навчальної та методичної літератури. Дані автоматизованої системи носять не лише інформативний характер, а й дозволяють здійснювати зворотний зв'язок з кафедрами щодо списання застарілої літератури, перерозподілу за місцем зберігання, відповідності навчально-методичних видань дисциплінам, що викладається, складати списки нових надходжень навчально-методичної літератури за певний період тощо. Щороку під час атестації певних спеціальностей ХНТУСГ допомогою АРМ

«Книгозабезпеченість» відбувається аналіз якості забезпечення дисциплін літературою, визначення ступеня її застарілості. Це дає можливість постійно володіти інформацією про книгозабезпеченість навчального процесу університету та покращувати якість обслуговування.

Користувачі бібліотеки (викладачі, студенти) можуть безперешкодно отримувати потрібну інформацію обравши вид пошуку «КЗ: кафедра, дисципліна» в електронному каталозі на Web-сайті бібліотеки (<https://library.khntusg.com.ua/>), який пропонує перелік дисциплін, перелік літератури з дисципліни з визначенням кількості примірників та місця зберігання в бібліотеці кожного документа.

Робота над удосконаленням АРМ «Книгозабезпеченість» триває постійно і передбачає:

- оперативне внесення даних про напрямки підготовки (спеціальностей), про контингент учнів та формах їх навчання, про нових навчальних дисциплінах основної освітньої програми та ін. інформацію);
- складання та редагування списків основної та додаткової літератури з навчальних дисциплін, внесення даних про нові надходження навчальної літератури, рекомендованих до використання в освітньому процесі;
- аналіз списків навчальної літератури, представлених в навчально-методичних комплексах і в комплексно-орієнтованих робочих програмах кафедр;
- проведення консультацій з викладачами по уточненню навчальних дисциплін, по книгозабезпеченості дисциплін кафедри;
- надання звітів по книгозабезпеченості напрямів підготовки (спеціальностей), за книгозабезпеченості дисциплін кафедри (в Word);
- надання статистичних даних по книгозабезпеченості за заявками кафедр і викладачів.

Отже, організація роботи з підсистеми "Книгозабезпеченість" АІБС ІРБІС сприяє ефективному управлінню бібліотечним фондом, тобто регулюванню його складу, обсягу і структури відповідно до завдань бібліотеки і потреб користувачів.

Список використаних джерел:

1. Андрухів А. І. Адаптивне забезпечення навчального процесу університету інформаційними матеріалами бібліотеки // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.3 – С.406-411.
2. Петренко О. А. Книгозабезпеченість та книговидача: з досвіду роботи бібліотеки Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна / О. А. Петренко, Т. А. Слищенко // Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій: Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, НТБ ДНУЗТ, 1–2 грудня 2016 р.
3. Фоміних В. В. Книгозабезпеченість навчальних дисциплін як основа комплектування бібліотечних фондів ВНЗ / В. В. Фоміних, С. Б.

Мартинюк // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер.: Бібліотекознавство. Книгознавство. – Кам'янець-Подільський, 2015. – Вип. 4. – С. 215-219.

BOOK PROVISION AS A BASIS FOR FULL-UP INFORMATION PROVISION OF THE EDUCATIONAL PROCESS

Popadchenko Olena Ivanivna, Librarian of the Scientific Library of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Kostyuchenko Inna Anatoliivna, Head of the Scientific Library Sector of the Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Abstract: *The article analyzes the use of the workstation "Book Supply" software AIBS IRBIS to establish and streamline the work on providing the educational process with educational and methodological literature.*

Keywords: *educational process, book security, AIBS IRBIS, databases, forms of education, disciplines*

УДК 021.4:028.8

БІБЛІОТЮТОРСТВО ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПОЗИЦІЯ БІБЛІОТЕКАРЯ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рибальченко Олена Миколаївна, заступник директора Наукової бібліотеки Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

У доповіді розкрито досвід роботи НБ ХНТУСГ по запровадженню елементів тьюторства в бібліотечну діяльність, пов'язану з опануванням бібліотекарями функцій наставництва, що визначає їх педагогічну позицію по відношенню до користувачів.

Ключові слова: *тьюторство, бібліотьютор, педагогічна позиція бібліотекаря.*

У сучасній системі бібліотечного обслуговування відбувається трансформація основних призначень професії бібліотекаря, бо сьогодні до бібліотеки користувачі приходять для вирішення завдань набагато більших, ніж раніше, і головне – вони прагнуть вирішувати їх по-новому. Тож, залишаючись «провідником» і «навігатором» в світі інформації та знань, нині бібліотекарю бажано виконувати функції ще й «наставника» з опанування пошукових можливостей інформаційних ресурсів користувачами і «путівника» по інформаційним траєкторіям, які з приходом Інтернет значно розширилися. Особливо це актуально для бібліотек закладів вищої освіти, адже необхідно розуміти, що учасник освітнього процесу, який не має певних вмінь по роботі з інформацією, залишиться не адаптованим у сучасному інформаційному соціумі. В цьому